

Täysistunto

Perjantai 16.10.2020 klo 13.00—13.20

6. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 2/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2020 vp.

Keskustelu

13.07 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Huomasin, että minut on merkitty tänne puheenvuoron pitäjäksi, ja edustan tässä kirjaston hallitusta. [Hälinää]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja. — Pyydän nyt kansanedustajia poistumaan muodostamatta puhujaporukoita tänne saliin tai salin ulkopuolelle. — Edustaja Kiuru jatkaa.

Kiitos. — Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät ole paikalla, ja kirjaston hallituksen puheenjohtajana hieman siteeraan sivistysvaliokunnan mietintöä, joka on valmistunut Eduskunnan kirjaston kertomuksesta vuodelta 2019. Mietintö on yksimielinen, ja loppupäätelmä on seuraava: ”Kertomuksen sekä saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta arvioi, että kirjasto on toiminut menestyksekkäästi palvelutehtävissään ja että kirjastoa on vuonna 2019 hoidettu hyvin.”

Tässä yhteydessä haluan kiittää vielä Eduskunnan kirjaston henkilökuntaa heidän tekevästään työstä, ja erityisesti tänä vuonna poikkeuksellisen tilanteen mukanaan tuomista haasteista huolimatta.

Viime vuonna merkittävä muutos oli myös tämä turvatarkastuspiste, jonka merkitys on siis Eduskunnan kirjastolle olennainen. Käyttäjäpalautteen mukaan se ei ole aiheuttanut ongelmia.

Eduskunnan kirjaston käyttäjät ovat erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä kirjaston palveluihin, ja näin toivon myös jatkossa olevan näinä poikkeuksellisina aikoina. — Kiitos.

13.09 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja hyvä kirjaston hallituksen puheenjohtaja! Olen lukuisia kertoja käyttänyt tässä kokonaisuudessa puheenvuoroja. Aikanaan nuorena kansanedustajana kun tulin, niin sain paikan Eduskunnan kirjaston hallituksesta, ja se oli mielenkiintoinen näköalapaikka.

Kun lähetekeskustelua läpi kävimme, olen monet kerrat, niin kuin viimeksikin, kiittänyt siitä, että Eduskunnan kirjasto on ottanut eduskunnan muistitietotyön kontolleen. Se on ol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2020 vp

lut äärimmäisen arvokasta työtä. Siinä on haastateltu lukuisia entisiä kansanedustajia ja muutamia sellaisia, jotka täällä näyttävät olevan maailman tappiin asti. Esitin tuossa lähetekeskustelussa myös, että voisi olla mielenkiintoista — kun entistä pääsihteeri Tiitistä haastateltiin — ottaa työn alle sopivissa väleissä myös näitä pitkän työuran eduskunnassa tehneitä. Totesin silloin pääoven Reiskan, jonka kaikki eduskunnassa työtä tehneet tuntevat Reiskana — hänen sukunimeään en muista, ei hän koskaan sukunimellä esiintynyt — tai Postin Marjan — kaikki, jotka hänen aikanaan töissä täällä olivat, muistavat hänet, ja luulen, että Marjallakin on paljon sellaista kerrottavaa, jota voisi vähintäänkin eduskunnan tutkijoille kirjata, en tiedä, uskaltaisiko kaikkea ihan julki laittaa — tai kahvilan Kaisun, kenet kaikki kanssa muistavat. Mielenkiintoisia, pitkiä työuria ja paljon maailmaa ja eduskuntatyötä nähneitä. Toivon, että näitä myös harkitaan, ja esitän tämän kirjaston puheenjohtaja Kiurun ja hallituksen pohdittavaksi.

Aika monessa paikassa itse asiassa tulee välillä sellaisia tilanteita, että jos emme nyt saa ihan parasta palvelua, niin saamme vähän vähemmän hyvää palvelua, tai joskus voimme saada huonoakin palvelua, mutta kirjasto on kyllä sellainen, että itse en muista, että olisin koskaan saanut huonoa palvelua kirjastossa. Kirjastojen rooli on äärimmäisen iso. Olen tyytyväinen siihen, että hallitus eilen tehdessään uusia koronasuosituksia totesi, että kirjastot pyritään pitämään ehdottomasti auki. Se on tärkeä asia, ja toivon, että näin voidaan toimia. Kirjastot ovat itse asiassa hyvin edullinen palvelu, ja kirjastojen kulut kuntatasolla ovat vain noin prosentin kunnan menoista. Esimerkiksi muutama vuosi sitten toimintakulut vaihtelivat 26 eurosta 176 euroon per kunnan asukas ja keskimäärin kunnat käyttivät kirjastopalveluihin vuodessa vajaat 60 euroa. Kirjastoilla on myös selkeä yhteys osaamiseen, lasten osaamiseen, ja mielenkiintoinen yhteys löytyy esimerkiksi Tampereen yliopiston dosentin Ilkka Mäkisen artikkelista ”Kirjaston huippuvuodet ja Suomen Pisa-menestys”, jotka muuten ajoittuivat samaan aikaan, vuosille 1995—2005.

Myös suomalaisten lukutaito on sellainen, jossa kirjastoilla on iso rooli. Suomalaisten lukutaito on heikentynyt, siitä on huolestuttavia merkkejä, ja itse asiassa pojat ovat selvästi heikompia lukemaan kuin tytöt, ja myös monilla aikuisilla on merkittäviä puutteita lukutaidossa. Kirjastoilla on tässäkin tärkeä rooli. Omasta lapsuudestani muistan Lopen kirjaston Pisman Maikin, Armisen Liisan, Toivosen Tarjan, jotka muuten tekivät ison vaikutuksen lapseen ja myöhemmin nuorukaiseen: sain aina apua, sain neuvoa ja aina uusia kirjoja luettavaksi. Kirjastoilla on iso merkitys tässä työssä. Myös Suomen Kulttuurirahaston luokanopettajille tekemän kyselyn mukaan kirjastojen kirjavinkkaus on ollut erinomaisen hyvä tapa kannustaa lapsia lukemaan. Me itse asiassa tarvitsemme lisää osaavaa kirjasto-työntekijöiden joukkoa, ja toivon, että siihen löytyy panoksia.

Sellaisia tulevaisuuden tavoitteita, joissa Eduskunnankin kirjasto voi olla suunnannäyttäjänä, on esimerkiksi koko kansan yhteinen e-kirjasto, joka on toivottavasti tulevaisuutta, mutta myös se työ, jota tehdään digitaalisten opettamisessa. Sitä on tehty internetin alkua ajoista lähtien, ja tänä päivänä kirjastot muuttuvat yhä nopeammin myös sähköisen tiedon välittäjiksi ja toivottavasti myös kriittisen lukutaidonkin kannustajiksi.

Arvoisa puhemies! Kirjastot tekevät upeaa työtä.

13.14 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hetki sitten kävimme lähetekeskustelun tästä vastaavasta asiasta, ja oli ilahduttavaa nähdä, että kirjaston hallituksen puheenjohtaja Kiuru, joka silloin toisessa ominaisuudessa esitteli tätä, sai nyt vielä kunnian esitellä siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2020 vp

eduskunnan vastausta, joka oli kiittävä ja positiivinen, ja oikein hyvä niin, koska itse myös arvostan Eduskunnan kirjaston työtä ja ylipäättään kirjastolaitosta.

Edustaja Heinonen, olen iloinen, kun saan olla kanssanne samaa mieltä. Nimittäin me olemme edustaja Heinosen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että eduskunnan henkilöstökin haastattelu, näiden legendojen, aivan ihanien, paljon nähneiden ihmisten haastattelu, olisi erittäin hyvä idea. Uskaltaisin luvata, että kyllä täältä hallitukselle tukea varmasti tulisi tämänkaltaisille ajatuksille.

Samoin olen siitäkin samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa, että kirjastojen [Timo Heinosen välihuuto] — tämä on mielenkiintoista mutta tärkeää, että olemme hyvästä asiasta samaa mieltä — rooli myös lukutaidon edistäjänä on merkittävä.

Tästä saan yhtymän omaan eduskuntatyöhöni eli valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostoon, jossa juuri viime jouluna lisäsimme merkittäviä rahakokonaisuuksia eri toimijoille, jotka voivat edistää nimenomaisesti lukutaitoa. Toinen, mitä olemme korostaneet, on ollut paitsi juuri siinä yhteydessä kirjastojen merkitys myös kirjastojen merkitys siinä yhteydessä, että tänä päivänä kun entistä enemmän otamme digiloikkaa ja puhumme siitä, että joka ikinen ihminen voisi tuntea osallisuutta tähän digitalisoituvaan maailmaan, ja on paljon sellaista digisyrjäytymistä, mikä mielestäni on nyt ja tulee olemaan jatkossa erittäin iso yhteiskunnallinen kysymys, jossa jokaisen toimijan eri sektoreilla tulisi miettiä, miten juuri tällä sektorilla voidaan edistää tasa-arvoa digimaailmassa, niin kirjastot voivat edistää sitä yleisesti hyvin monella tapaa — laitteisiin pääsy, opettelu, kaikki tämä, tällainen digitaalkarinkin rooli kirjastoille voisi jollakin tavalla olla mahdollinen ja sopeva. Siksikin minusta on hyvin tärkeää, että esimerkiksi kun olemme jo hieman kartoittaneet asiantuntijakuulemisia jaostossa, olemme ottaneet sinne muun muassa kirjastoasiaa kuultavaksi tästäkin näkövinkkelistä. Mielestäni on tärkeää, että myös tältä osin tähän asiaan paneudutaan, kirjastojen valtavaan merkitykseen nyt ja myös tulevaisuudessa digimaailman tasa-arvoistajana.

13.17 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos sanoista, joita edustajakollegat tässä sanoivat, ja varmasti tämä viestinne välittyy paitsi kirjaston hallitukselle myös kirjaston henkilökunnalle.

Ensinnäkin tämä istuvien kansanedustajien haastattelu on tärkeää, koska täällä on todellakin pitkän uran tehneitä edustajia, jotka jatkavat parlamentaarista uraansa. On hyvä, että heille annetaan mahdollisuus kertoa taustoja jo tässä vaiheessa, kun ovat vielä mukana parlamentissa.

Ja sitten tämä edustaja Heinosen ajatus siitä, että laajennettaisiin vielä tätä näkökulmaa henkilökunnan haastatteluissa — tämäkin tieto kyllä välitetään eteenpäin ja mietitään sitä. Viime vaalikaudellahan otettiin käyttöön se, että kansanedustajien lisäksi voidaan haastatella myös henkilökuntaan kuuluvia, ja tässä nyt tuli esimerkiksi pääsihteeri Tiitinen mainittua. Kyllä tuo Heinosen ajatus on siinä mielessä ihan järkevä, kun ajattelee, että kun kirjastonjohtaja antaa tutkijoille luvan näihin haastatteluihin, niin helposti se tutkijankin näkökulma lähtee ohjautumaan niiden lähteiden pohjalta tiettyyn suuntaan, ja jos sinne saadaan sitä syvyyttä henkilökunnan näkökulmasta, niin saattaa tulla aivan erilaisia sävyjä, yllättäviäkin sävyjä, jotka kertovat eduskunnan toiminnasta omaa kieltään ja jotka ovat historiankirjoitukselle merkityksellisiä ja tärkeitä, tarpeen laittaa muistiin. Pohditaan tätä asiaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2020 vp

Se täytyy tietysti muistaa, että nämä haastattelut ovat todella aikaavieviä, ja taisi olla niin, että esimerkiksi edustaja Kanervan haastatteluja tehtiin peräti kolmessa otteessa. Keskimäärin menee noin kahdeksan tuntia per haastateltava, mutta jos on pitkä ura ja monia tehtäviä ollut, niin siinä ei välttämättä kahdeksan tuntiakaan riitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 2/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.